XXIX évfolyam. Nagyvárad, vasárnap, 1902. január 19. 16-ik szám.

Előfizetési feltételek:
Szétküldéssel
Helyben: Korona Nagyedévre 6.— Félévre 12.— Egész évre 24.—
Vidékre postával: Korona Negyedévre 7.— Félévre 14.— Egész évre 28.—
Kiadó-hivatal: Kossuth Lajos-utcza, (Biharmegyei takarékpénztári épület), hova a hirdetések és az előfizetés-díjak küldendők.
Egyes szám ára 10 fillér

SZABADSÁG

POLITIKAI NAPILAP.
A BIHARMEGYEI ÉS NAGYVÁRADI SZABADELVŰPÁRT KÖZLŐNYE.

Hirdetések díja:
6 hasábos petitsorért egyszer 12 fillér
Háromszor és többször — — 8 fillér
Nyilttér 3 hasábos petitsorért 40 fillér.
A pró hirdetésben minden szó 4 fillér.
vastagbetűkkel — — — 8 fillér.
Reclam soronként — — — 2 kor.
Szerkesztési iroda: Kossuth Lajos-utcza (Biharmegye takarékpénztári épület.)
Kéziratok vissza nem küldetnek.

Főszerkesztő: SZÚNYOGH SZABOLCS. Felelős szerkesztő: HEGYESI MÁRTON. Laptulajdonos: LASZKY ÁRMIN.

Az uj elméleti jog- és államvizsgálat.

Irta: **Dr Bozóky Alajos**
kir. tanácsos, jogakadémiai igazgató.

Errare humanum est, sed nullius nisi insipientis hominis in errore perseverare!

Az idősebb Senecanak ezen mondása mainap is áll. Tévedni emberi dolog, de balgaság volna a tévelyhez makacsul ragaszkodni.

Nagy és végzetes tévedés volt 1874. évben a kötelező jogtudorságot törvényben előirni, még pedig épen akkor, a mikor a vidéki jogakadémiákat fakultások jogára emelték, tehát olyan helyzetbe juttatták, hogy a fiatal nemzedék jogi kiképeztetésében az egyetemnek jogi fakultásaival sikeresen versenyezhettek volna.

Mélyebben gondolkodó embernek lehetetlen volt be nem látnia, hogy az egész ország jogtanuló ifjuságának mesterséges egybecsődítése a fővárosba rövid idő alatt megfogja magát boszulni. Magyarország nem olyan gazdag, hogy miként Franciaország, azt a luxust üzhetné, hogy minden anyagi és szellemi erőit Budapesten összpontositva hirdethesse, hogy ime, a mi fővárosunk maga az ország! Hazánk kulturális fejlődése mulhatatlanul azt követeli, hogy az amugyis emelkedő fővárosunk mellett ne feledkezzünk meg a vidéknek kulturális szükségleteiről sem. Bármilyen ragyogó legyen is a mi Budapestünk, egymaga még sem világithatja be az egész országot gondoskodnunk kell tehá kisebb vidéki centrumokról is, a honnan a felvilágosodás a távolabb fekvő pontokra is elhasson. Ezt az igazságot ma már megcáfolhatatlan tények bizonyitják. A főváros nem nyer a vidékről odavont anyagi és szellemi erők által, melyek a tulhajtott verseny miatt nem tudnak kellőkép érvényesülni, a vidék pedig megfosztatik amaz erők elvonása által fejlődésének legtermészetesebb tényezőitől.

A vidéki akadémiák nem mulasztották el, hogy reá ne mutassanak a kötelező jogtudorság elrendelése következtében támadt visszásságokra és bajokra, igy például a nagyváradi kir. jogakadémia tanári kara 1874., 1880 és 1886. években tüzetesen megokolt emlékiratban tárta fel a tarthatatlanná vált helyzetet*), de az idő még nem érkezett volt meg, hogy mindennapi jelenségeivel rácáfoljon a tévedést belátni nem akaró körök okoskodásaira. Most azonban már itt az idő, eldisputálhatatlan száraz számok kérlelhetetlenül kényszeritenek reá mindenkit, a kit ez a dolog illet, nemcsak a tévedés fölismerésére, hanem a nyomában támadt bajok orvoslásának elodázhatatlanságára.

Már az éleseszü Csengery Antal észrevette, hogy a fővárosba tódulni kényszerült fiatalság »nem a tan árgyak, hanem a tanárok és censorok tanulmányozása végett keresi fel az egyetemet«, a mihez kiegészitésképp hozzátehetjük »de nem a tantermeket, hanem csupán a vizsgálati helyiségeket«, a legujabb hivatalos adatok szerint pedig a budapesti T. egyetem már odáig vitte, hogy negyedfélezer joghallgató mellett a vizsgálatok és szigorlatok száma évről-évre 5000 körül jár!*) Ezek a számok a lehetetlenségek egész sorát állitják szemeink elé: *Lehetetlen*, hogy az a negyedfélezer joghallgató a rendelkezésre álló tantermekben elférjen, de nem is fér el, sőt akárhányan ép ezzel a fizikai lehetetlenséggel menegetik az előadásoktól való rendszeres távolmaradásukat és miután e részben csititották lelkiismereüket, azok, kik reá vannak utalva, kenyérkeresettel, azok pedig, a kik nincsenek, szorulva [illegible] kocsmákban, korcsmákban, mulatóhelyeken stb. töltik idejüket. *Lehetetlen*, hogy az egyetemi oktatás ilyen tulnépes collegiumokban eredményes legyen. *Lehetetlen*, hogy a hallgatók leckelátogatási szorgalma bármikép konstatáltassék. *Lehetetlen*, hogy az a sok hallgató, ha komolyan el is akar járni az előadásokra, évközben mind colloquálhasson és a tanulmányokban való komoly előhaladását dokumentálhassa. *Lehetetlen*, hogy a vizsgákkal tulterhelt és mondhatni agyonkinzott tanároknak szellemi üdülésre, tudományos buvárlatokra, a jogirodalom gyarapitására fizikai idejük maradjon.

Ha meggondoljuk, hogy ezen visszás helyzet mily kiszámithatatlan anyagi és szellemi károkot okoz a nemzetnek, mert az ifjuság között előmozditja a léhaságot, a tanárokat pedig mód felett megerőlteti és megakadályozza abban, hogy szellemi tőkéjüket a nemzet javára gyümölcsöztessék, és mert utját állja a vidék annyira kivánatos fejlődésének, akkor csak örömmel üdvözölhetjük *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszterünk ama tervét, mely szerint az eddigi összes minősitő vizsgálatokat (t. i. a jogtudományi államvizsgálatot, a jogtudományi doktori fokot, az államtudományi államvizsgálatot s az államtudományi doktori fokot) *kizárólag helyettesitő egységes elméleti jog- és államtudományi államvizsgálattal* akarja pótolni.

Tagadhatatlan, hogy a minősitésnek ez idő szerinti négyféle módja mind az igazságügy, mind a közigazgatás szempontjából helytelen. Biráinktól nem követeltek doktori fokot, de igenis az ügyvédektől, s a közigazgatási pályára lépőktől nem követelték a legéletbevágóbb jogi disciplinák ismeretét. Csak abban az egyetlen pontban egyeztek, hogy a jog- és államtudományok hallgatását egyetemi vagy akadémiai végbizonyitványnyal kellett igazolniok.

Attól a módtól (mely szintén szóba került volt), hogy a jogi doktori fok az összes jogi- és közigazgatási pályákra követeltessék az elméleti minősités igazolásának kizárólagos előfeltételéül, a miniszter nagyon helyesen egészen eltekintett, nemcsak azért, mert akkor a fentebb érintett visszásságok még kirívóbbakká válnának, hanem azért is, mert akkor a jogi doktorátus niveauja egészen alászállana és »tisztán minősitő vizsgává zsugorodnék össze«. De azt is konstatálja a miniszter, hogy uj egyetemekre nem gondolhatunk, miután azok felállitására a szükséges anyagi erőkkel nem rendelkezünk és különben is tulzsufoltság csak a jogi karoknál mutatkozik, nem pedig a többi karoknál is, ugy hogy ujabb egyetemek felállitása már ezen okénál fogva sem tekinthető visszautasithatatlan szükségnek. Viszont a jogi karoknál tapasztalható tulzsufoltság teljesen orvosolhatóvá lesz a jogi képzés decentralizációja által a jogakadémiáknak a jogi oktatás és a vizsgálati ügy reformjába való belevonásával, tehát az 1874. évben megkezdett reform folytatásával, kiépitésével, hiszen már akkor mondták, hogy az akadémiáknak jog- és államtudományi karokká való átalakitása azért történt, hogy ezek a főiskolák a hazai ifjuság kiképeztetése körül a két egyetemmel versenyezhessenek, versenyeztek is volna, ha az ugyanakkor behozott kötelező doktorátussal egyidejüleg meg nem bénitották volna őket. És ezt az 1874-ik nem létezett inferioritást érdemetlenül kellett az akadémiáknak egész mostanáig, tehát körül 3 évtizedig eltürniök!

A miniszter a felekezeti jogakadémiák elől sem zárja el az utat a versenytől, ha tanáraik a kellő minősitéssel (egyetemi magántanári képesitéssel) birnak, tanszékeik megfelelnek a kir. jogakadémiákon szervezett tanszékeknek, az oktatás a kir. jogakadémiákon érvényes tanulmányi rendhez alkalmazkodik, tanáraik kellő javadalmazásban részesülnek s intézeteik állandó fenmaradása anyagilag is biztositva van.

Ebben ujabb elismerése fekszik annak a tételnek, hogy a felekezeteknek alkotmányunk értelmében joguk van jogakadémiáikhoz és ezt a jogukat az állam sem elvesszi, sem paralyzálni nem akarja, csak az állam érdekei ne szenvedjenek csorbát a tanügyi felügyelet és a minősités megadása körül.

Az uj államvizsgálat *mindenek előtt elméleti és tudományos jelleggel birónak* van kon-

*) Lásd A nagyváradi akadémia százados multja c. müvem 18-25. lapjait, valamint a nagyváradi kir. jogakadémia 1874., 1880., 1886. évi Almanachjait.

*) Lásd az egyetem hivatalos iratait.

Női báli lack czipő 1 frt 80 krtól feljebb.
Férfi „ „ „ 3 „ 8 „
Ugyanott cilinderek és claquok [illegible]ítnak.
Leitner Lázár
férfi divat-áru üzletében,
Nagyvárad, Zöldfa-utcza.

templálva. Ugyanazért az államvizsgálati bizottságnak czenzorai első sorban az illető tanári elemek köréből fognak vétetni, de mellettök a gyakorlat jeles férfiai is fognak czenzorokul alkalmaztatni főleg ott, a hol a vizsgáló bizottságok különben tul lesznek terhelve, vagy a hol a fenforgó specziális viszonyoknál fogva a vizsgálat szinvonalának mértékét emeli azon körülmény, hogy kitünő elméleti képzettségek által kiváló gyakorlati egyének is foglaljanak helyet a vizsgáló bizottságban.

Állami jellegét az uj vizsgálatnak az adja meg, hogy nemcsak annak elnöke, egy, a gyakorlati pályán müködő kitünőség lesz, ki ugyszólván külön kormány-képviselőként fog eljárni, hanem a tanárok is külön kinevezés utján jutnak a bizottságba. Az elnök nemcsak a vizsgálatok elméleti és tudományos szinvonalának betartására (esetleg kérdések intézésével) fog ügyelni s az eredmény megállapitásánál szavazategyenlőség esetében döntő szavazattal birni, hanem azonfelül joga lesz (indokának előadása mellett) az egyes vizsgálatok elfogadását felfüggeszteni.

A jogi doktorátus (az átmeneti időszak után) nem fog többé minősitő jelleggel birni, mert hisz' a reformnak ép az a czélja, hogy a jogi képzés és a minősités megadása deczentralizáltassék, ez pedig nem lenne elérhető, ha továbbra is különbség maradna fenn vizsgálat és vizsgálat között. A doktoratus ismét az lesz, a mi 1875-ig volt, a magasabb és behatóbb tudományos szakképzettség dokumentálása, de nem az ügyvédség elnyerésének előfeltétele. Tisztán tudományos jellegének kidomboritása czéljából át is fog alakittatni, a mennyiben nem fog többé az az általános minősitő vizsgálatokon kérdezett összes tárgyakra kiterjeszkedni, hanem csupán a jog és államtudományok nehány szerves egészet alkotó tárgycsoportból leendő szigoru vizsgálatra szoritani. Evvel együtt ismét nimbusza lesz a doktorátusnak, melyet azáltal, hogy tisztán képesitő államvizsgálat szinvonalára leszállott, meglehetősen demonetizáltnak tapasztalni kénytelen volt.

A tervezett reform természetesen szükségessé teszi a tanulmányi rendnek megfelelő módositását is, mely a mai aranyifjuságunkkal megértesse, hogy nem foghat elég korán a komoly munkához, ha igazán czélt akar.

A törvényjavaslat 20 §-ból áll. Főbb rendelkezései ezek:

Az elméleti jog- és államtudományi vizsgálat*) két egymást kiegészitő vizsgálatból áll: a jogtudományi és az államtudományi államvizsgálatból. (1. §.) Az indokolás azt mondja, hogy a jogtudományi vizsgálat néhány tárgyából *irásbeli* vizsgálat is terveztetik. Azonban minden irásbeli vizsgálatot prekáriusnak tartok, mert lehetetlen lesz megátolni a csempészkedést s ennélfogva nem alkalmas az irásbeli rész az illető jelölt tudományos ismeretének megállapitására. Csak szemináriumi dolgozatoknál van helyén az irásbeli dolgozat.

A jogtudományi vizsgálat tárgyai:

a) a magyar magánjog,
b) a magyar kereskedelmi és váltójog,
c) a magyar polgári törvénykezési jog,
d) a magyar büntetőjog és bünvádi perrendtartás.

Az államtudományi vizsgálat tárgyai:

a) az alkotmánytan és a magyar közjog,
b) a kormányzattan és a magyar közigazgatási jog,
c) a pénzügytan és a m. p. ü. jognak főbb szabályai,
d) a közgazdaságtanés a statisztikának főbb elvei. (2 §.)

E csoportositás kimeriti azokat a szaktantárgyakat, melyeknek ismere ét mind a törvénykezési, mind a közigazgatási pályán müködő egyénektől tudományos alapként méltán követelni lehet és kell is. Egy kilá[illegible] [illegible]észetes vizsgálati utasitás meg fogja óvni az osztály különböző részeiben tartandó államvizsgálatok egységét és garantirozni fogja a czenzorok egyéni önkényeinek kizárását. Vizsgálati engedélyt a tanfolyam hallgatásának mellőzésével az uj rend életbeléptetése után nem fog többé senki sem kapni. Akadémiákon csak egyetemi magántanári képesitéssel biró tanárok müködhetnek. (5. §).

A tanulmányi rend meg fogja állapitani a kötelező tantárgyak előadásának mértékét és tanrendjét, a kötelező gyakorlatokat és collégiumokat és ujjá szervezni az alapvizsgálatokat. Az első alapvizsgálatnak ezentul is a római jog- és a jogtörténet, de a második alapvizsgálatnak nem az eddigi, hanem ezek lesznek a tárgyai: a) magyar magánjog, b) egyházi jog, c) nemzetközi jog. Teljes összhang lesz az egyetemi és jogakadémiai tanulmányi rend között (jelenleg még mindig lényeges eltérések vannak a tárgyak terjedelmére, hetenkinti óraszámára és sorrendjére nézve).

Az elméleti jog- és államtudományi államvizsgálati bizottság elnökét a vallás és közoktatásügyi miniszter az igazságügyi miniszterrel egyetértőleg 3 évi időtartamra nevezi ki (8. §). Tanárok azon kar mellett, melyhez tartoznak, vizsgálati bizottsági elnökök nem lehetnek. (9. §.)

Vizsgálati bizottsági tagokul a vallás- és közoktatásügyi miniszter az illető jog- és államtudományi karnak azon rendes és rendkivüli tanárait nevezi ki, a kik a jogi vagy államtudományi vizsgálat illető tárgyát előadják, vagy előadására jogositottak; ezeken kivül a szükséghez képest a gyakorlati jogászi vagy közigazgatási pályán müködő más kiváló egyéneket is, de az utóbbiakat az igazságügyi miniszterrel egyetértőleg és csak egy évre. (10. §.)

Minden egyes vizsgáló bizottság az elnökön kivül négy tagból áll, kik közül csak egy lehet olyan, a ki nem tartozik a tanári kar kötelékébe (11. §.)

Kir. és felekezeti jogakadémiák mellett müködő vizsgáló bizottság elnöke, ha az itéletben enyhesége miatt meg nem nyugodhatnék, a szavazás eredményének jogerőre emelkedését indokainak előadása mellett felfüggesztheti, midőn az eset a vizsgáló tagok többségének kivánatára a miniszterhez felterjesztendő (12. §.) Ezt a szokatlan veto-jogot, tekintettel arra, hogy a vizsgálatok tudományos szinvonalának megőrzése az egyetemi magántanári képesitéssel biró tanárok garantálják, megvallom, aggályosnak találom, esetleg olyan szine lehetne a dolognak, mintha az elnök az egyetemek által kimondott egyetemi magántanári képesitést fölülbirálná.

Szabály, hogy ott kell az államvizsgálatot letenni, a hol a jelölt tanulmányait végezte. Tulzsufoltság esetében a miniszter az

*) Szerény nézetem szerint helyesebb a „vizsgálat", mint a „vizsga" szó.

Vasárnapi levél.

— A „Szabadság" eredeti tárcája. —

Az elmult héten igen kevés feljegyezni való esemény történt. Legfeljebb, hogy eljött a tél. Megérkezett a maga valóságában, dermesztő hideggel, óriási hózivatarral, gyönyörüségére a tél örömei után vágyódóknak s nagy keserüségére az embereknek, akiknek sem fája, sem meleg ruhája, de sok helyen még betevő falatja sincs. Néhány szál rongyba burkolózott öreg asszony járt tegnap egy kis hasonló rongyos leánykával a Bémer-téren. Ott ténferegtek fel s alá, azután félénken sompolyogtak hozzám s bátortalanul kérdezték meg tőlem, hogy hol osztják az ingyen kenyeret? Bizony-bizony nagyon nehezen esett megmondani nekik, hogy sehol s még jó, hogy nem kérdezték meg, hogy miért, mert arra bajosan tudtam volna válaszolni. De hát igazán, miért is nem osztanak az idén ingyen kenyeret Nagyváradon, ugy mint a mult esztendőben? Hát rosszabbak, könyörü letlenebbek lettek az emberek egy esztendő alatt? Avagy talán Nagyvárad társadalma egy év alatt annyira elszegényedett, hogy nem tudná összerakni azt a néhány ezer koronát kenyérre az éhező embereknek. Ó nem. Egyszerüen divatját multa az ingyenkenyér osztása. Tavaly ha ott az eszme, mert uj volt, az idén már nem lelkesedett érette senki és nem gondolt arra, hogy a szegény emberek épen ugy éheznek az idén is, mint ahogyan a mult télen éheztek. Szomoru, de jellemző ez a mi közönségünk gondolkozására, mert ebből is csak az látszik, hogy nálunk a forma a fő és nem a lényeg. Tavaly is nem azért osztottunk ingyen kenyeret, hogy a szegényeken segitsünk, hanem azért, hogy elsők legyünk, akik ebben Budapestet utánozzuk. Ezt elértük s aztán vége. Meguntuk a dolgot s nem törődünk a szegényekkel tobbet addig, amig valami uj tetszetős formát találnak ki, amelynek a kedveért ujra jótékonyak leszünk egy ideig . . . . Vajha ezt a szegény éhezők megértenék és beérnék vele . . .

*

A müveletlenség legalacsonyabb fokáról megdöbbentő tapasztalatokat szerezhetett magának, aki végig nézte annak az uzsorapörnek a tárgyalását, amelyet az elmult héten fejezett be a nagyváradi törvényszék. Több mint félszáz belényesvidéki parasztot hallgatott ki a törvényszék, akik valósággal fölülmulták egymást a lelki szegénységben, a tudatlanságban. Attól a parasztól kezdve, aki maga nem akart esküdni, de kijelentette, hogy a felesége megesküszik arra, amit ő mond, egészen addig, akinek fogalma sincs róla, hogy mennyi egy esztendő, vagy egy hónap, a szomorubbnál-szomorubb, néha szivettépően komikus bizonyságai kerültek elő a tudatlanságnak, a müveltség teljes hiányának. Akadt közöttük olyan, akinek alig van két-háromszáz korona értékü vagyonkája és kezességet vállalt száz-százötven korona erejéig egyszerü fölszólitásra olyan emberekért, akiket addig sohasem látott s akiknek a nevét sem tudta, sem azelőtt, sem azután. Irni-olvasni a férfiak közül sem tudott egy sem, az asszonyok nagy része pedig rendesen még a férjének a nevét sem tudta. Megdöbbentő és nagyon elszomoritó jelenségek ezek ma, a kötelező iskoláztatás korszakában, de természetesek is. Egy lelkésznek, aki ezeknek a szegény embereknek a lelki atyja, tanitója és világitója, a védőügyvéd szemébe mondotta, hogy alkoholista, részeges, aki igen gyakran botrányokat okoz a magaviseletével s a tisztelendő urnak nem volt egyetlen szava, hogy ezt a vádat megcáfolja s védekezésképen csak annyit hozott föl, hogy az nem tartozik a dologra. Ilyen pásztorok mellett nem várhatunk különb nyájat . . .

*

Vendég is volt ezen a héten Nagyváradon. Barabás Béla jött. Vagyis jobban mondva az

államvizsgálati bizottság elnökeinek meghallgatása után oly jelölteket, kik az államvizsgálatot még meg nem kezdették, kivételesen más karhoz utasithatja, és pedig: a) ahhoz, amelyen tanulmányaik utolsó szakát megelőző időben tanultak, b) ahhoz, a mely állandó lakóhelyükhöz, vagy a már megkezdett gyakorlati tevékenységük helyéhez legközelebb esik (14. §.)

A sikerrel letett államvizsgálat minősitő hatással bir mindazon esetekben, melyekről az 1883. 1., 1874. 24. t. cz. 3. és 14. §. az 1874 34. t.-cz. 5. §-a és az 1886. 7. t.-cz. 2. §. intézkednek. (15. §.)

Két éven belül uj szigorlati rendszer léptettetik élelbe. (16. §.)

Az átmeneti intézkedésekről s az uj rend életbeléptetéséről a miniszter gondoskodik. (17—19. §§.)

A reform nemcsak, hogy a kitüzött célnak sokkal jobban felel meg, hanem egyszerre elháritja az utból azokat a legyőzhetetlen akadályokat, melyek a vidéki jogakadémiák müködését megbénitották.

Több mint bizonyos, hogy most is ellenezni fogják a tervezett reformot azok, kik a kötelező doktorátusban látják az egyedüli megnyugtató módját az elméleti jogi képzettség megszerzésének, csakhogy a mai állapot képtelenségét s az orvoslás szükségességét ők sem vonhatják többé kétségbe. Jól mondotta Ritoók Zsigmond már 1886 évben:*) »A jelenlegi rendszer a centralizáció felé vezet s jogtanulmányi állapotainkon a centralizáció beteges tünetei már felismerhetők. Nem képzelhető, hogy 1600 jogászt egyetlen egyetemen a gyakorlati életre szakemberekké képezni lehetne s a harmadik vagy több egyetem felállitása oly távoli jövőben látszik lenni, hogy ily messze ideálért egy nemzedéket feáldozni nem tekinthető helyes politikának.« Azóta 15 év sem telt el, az 1600 jogászból sokkal több lett, mint kétszer annyi, s nagyon tartok tőle, hogy Ritoók Zsigmond aggodalma megvalósult!

A vidéki városokra s igy Nagyvárad városára nézve is jogakadémiánk fellendülése kiszámithatatlan anyagi és szellemi haszonnal fog járni. Főiskolánk ismét olyan népes lesz, mint a milyen 1848 előtt és a mult század 70 es éveinek elején a kötelező doktorátus életbeléptetése előtt volt, sőt az akkori létszámot tul is fogja haladni, mert nem lesz épen semmiféle ok, a miért a vidéki szülők fiaikat az annyi veszélyt magában rejtő városba küldjék, az egészséges pezsgő élet jótékonyan fog hatni az iparra és kereskedelemre is, Nagyvárad pedig a valóságban azzá lesz, a mire ugy földrajzi fekvésénél, mind történelmi hagyományainál fogja hivatva volt, egy nagy vidéknek kimagasló szellemi gócpontja!

*) A nagyváradi kir. akadémia százados multja 22. l.

Országgyülés.

A képviselőház ülése.

— Saját tudósitónk távirata.

Budapest, január 18.

Lesz-e nagy vita, vagy nem lesz? — efelett tünődtek a folyosón az ülés előtt. Mert a napirendbe az ujoncjutalékkal sok apró-cseprő javaslat volt betüzdelve s a vita mérvétől függött a buffetben, vagy a Palkovicsnál kell-e ma ebédelni. Erre azután fogadások is történtek. De mikor hire járt, hogy az elnök ma mutatja be a Kuria deési itéletet, baisse állott be a fogadók között. Mert ez biztos hosszu vita.

No de kár volt az aggodalom, mindössze jó öreg kuruc Madarász Józsi bácsi szaporitotta a szót. Aztán Justh, Plósz miniszter és Szederkényi beszéltek.

Ezen körben egy kicsinyke kis alak ugrált jobbra, balra, hol mélyen hajlongva, hol kezével intve barátságos legyintéssel. Vajjon ki lehet ez a kis mulatságos alak, kérdezgették, a kik háttal ültek felé. Ekkor az öreg Madarász elé ért, a ki előtt ujból hajlongott a kis ember hangos szóval mondta:

— Mégis bejöttem! Az utolsó csengetésre.

— Elég baj az barátom!

Akkor ismertük fel a kis embert.

— Nini, hiszen ez Meszlényi Pali!!

— Az az!

Meszlényi pedig már ekkor felkapta a monokliját és vidám jó kedvvel nézett körül a házban.

A hosszadalmas jelentések után végre az ujoncjutalékra került a sor. Münnich Aurél vezette be a vitát, majd **Tóth** János, az ifju 48-as mondta el ujból mindazt, a mit tőle vagy háromszor hallott már a ház. Természetesen az önálló magyar hadsereg felállitását követelte

Pichler Győző oda is szólt Fejérváry miniszternek:

— Elfogadja-e a miniszter ur?

A gavallér miniszter szokott szeretetreméltó mosolyával válaszolt:

— Majd elválik!

Szüz beszédet is hallottunk. Rákossi Viktor ünnepélyes feketében gyászolta a nemes énekes kávéházakat és nagyot ütött rajtuk élénk tetszés mellett.

*

Részletes tudósitásunk itt következik:

Elnök: Apponyi Albert gróf.

A kormány részéről jelen vannak: Fejérváry Géza báró, Wlassics Gyula, Cseh Ervin és Plósz Sándor.

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesitése után.

Elnök benyujtja jelentéseit.

A deési mandátum.

Elnök benyujtja a Kuriának Teleki Domokos gróf mandátuma tárgyában hozott itéletét. Javasolta, hogy miután sem az itéletben, sem a Kuria előtt felhozott indokokban nincs bizonyiték arra, hogy a kerületben nagymérvü vesztegetések fordultak volna elő, az itéletet ne tegyék át az igazoló bizottsághoz, hanem adjon a ház engedélyt arra, hogy uj választás iránt intézkedést tehessen. (Általános helyeslés.)

Madarasz József a gyakorlatra hivatkozva az itélet felolvasását kéri.

Apponyi ezt elrendeli.

Farkas József jegyző felolvassa a kuria itéletét.

Juszt Gyula az elnök inditványát házszabályellenesnek tartja, mert a 111. §. kimondja, hogy a vesztegetés miatt megsemmisitett mandátumról szóló itéletet az igazoló bizottságnak kell kiadni. Kéri, hogy a képviselőküldés felfüggesztése tárgyában ne vitatkozzanak, hanem ad-

---

uj-szentannai zendülés táblai tárgyalására jött el Barabás az ügyvéd s a tárgyalás mellett időt szakitott magának Barabás a képviselő, hogy látogatásokat tegyen. Szóval, összeegyeztette a hasznosat a kellemessel. Annyi bizonyos, hogy Barabás ez alatt az idő alatt bebizonyitotta, hogy ügyes látogató. Az alatt a kis idő alatt, amennyi a tárgyaláson kivül maradt neki, meglátogatott Nagyváradon mindenkit, és meglátogatott valamennyi egyesületet a Biharmegyei Nemzeti Kaszinótól kezdve a cipőfelsőrészkészitő segédmunkások önsegélyző és önképző egyletéig, kisérve öt tagu szinházi mundérba bujtatott nemzeti bandériumtól. A képviselő mindenütt lelkesitő szónoklatot tartott és mindenkinek igért valamit. Ezeknek az igéreteknek se szeri se száma, nehányat azonban a történelmi hüség kedveért ideiktatunk:

Szokoly Tamásnak megigérte, hogy megválasztatja képviselőnek Ugrán vagy Belényesben.

Stern Hermannak kötelező igéretet tett, hogy eltörölteti a sör és borfogyasztási adót,

a nagyváradi iparosoknak Bertsey György inditványára kötelezőleg kinyilatkoztatta, hogy törvényt alkottat, amely szerint a nagyváradi ipartestület tagjai ezentul szavazók lesznek egytől-egyig, akár rójják meg őket adóval, akár nem,

Kiss Dávidnak nagytrafikot igért,

a kiskereskedőknek ugyanezt,

Déry Jánosnak megigérte, hogy az interparlamentáris konferencia legközelebbi budapesti ülése alkalmával adandó diszbankettre nála vásároltatja a porcellánedényeket,

Farkas kertésznél pedig az „*1848*“ cimü darab minden előadására rendelt egy babérkoszorut Somogyi Károlynak, a vidék legkiválóbb szinigazgatójának.

Hogy ezeknek az igéreteknek micsoda fölemelő és lelkesitő hatása volt, azt fölösleges leirni. Láthatta mindenki . . .

*

Ugyancsak az elmult héten Abrudbányán jelentéktelen dolog történt. Egyhangulag képviselővé választották Tisza Kálmánt . . .

*

Végezetül, hogy a szinházról se feledkezzünk meg, konstatáljuk, hogy három uj tag beválasztásával megalakult ujra Nagyvárad város szinügyi bizottsága is.

Az uj szinügyi bizottság mindenekelőtt elhatározta, hogy fölhivja Somogyi Károlyt, szerződtessen egy müvezetőt,

egy ép tenoristát és

egy lirai szerelmest.

Továbbá igérje meg, hogy minden hónapban előadat legalább egy *igazi* ujdonságot, a helyi termékek kizárásával,

kötelezi szinészeit szerepeik megtanulására,

végleg leveszi müsorról az ócskaságokat,

kerülni fogja a müsorváltozást.

Mint ujabban értesülünk, az uj szinügyi bizottság ilyen határozatot nem hozott. Nem pedig abból az egyszerü okból, mert a régi szinügyi bizottság eleget figyelmeztette a fentebbiekre Somogyi Károlyt, még sem használt. Hiábavalók volnának tehát ujabb figyelmeztetések is . . .

ppp.

Nász előtt.

Irta: **Szecső Vilmos.**

— A „Szabadság“ eredeti tárcája. —

Csató Sándor elbucsuzott a menyasszonyától, kihajtatott a vasuti állomásra és felült a budapesti gyorsvonatra. A bucsu maga tovább tartott, mint a meddig Zácsaljától Budapestre ér a gyorsvonat.

Oly nehezen váltak el egymástól erre a két napra, mig Csató Budapesten megsürgeti az uj butort és beszerez vagy ezer apróságot, a mi nélkül jóravaló háztartás nem lehet el. És mily csapás. Margit e fontos utra nem kisérheti el a vőlegényét, mert a kelengye még mindig nincs készen, jóllehet már csak egy hét választja el őket az esküvőtől.

Csató Sándor kinézett a kupé ablakán az őszi tájra, melyre könnyü, szürkéskék pára borult ugy, mint néha a sziv felett valami lehelletszerüen könnyü, szomoru sejtelem lebeg. A menyasszonyára gondolt, kitől oly fájdalmas volt elszakadnia erre a rövid időre is, és az es-

ják ki most az itéletét minden indokolás nélkül a bizottságnak. (Helyeslés a szélbalon.)

Plósz Sándor igazságügyminiszter konstatálja, hogy a 111. és 8. §§-ok között ellentét van. Ezért elfogadja Justh inditványát. (Élénk helyeslés.)

Szederkényi Nándor csatlakozik Just inditványához.

Elnök osztja Justh ama nézetét, hogy most az első precedens alkalmával kell óvatosan eljárni, nehogy a törvény alkalmazásánál eltérések vagy tévedések forduljanak elő. A ház általános óhajához képest itéletet az állandó igazoló bizottsághoz utasitja. (Helyeslés.)

Apáthy Péter a II. biráló bizottság nevében bejelenti, hogy Trubinyi János mandátumát végleg igazolták. (Helyeslés a néppárton.)

Belicska Béni előadó jelenti, hogy Plósz Sándor és Győry Elek mandátumát végleg igazolták (Éljenzés.) A horvát képviselők mandátumait is véglegesen igazolták.

Kabos Ferenc előadó benyujtja a mentelmi bizottság jelentéseit.

Wlassics Gyula kultuszminiszter két közoktatásügyi jelentést terjeszt be, a melyeket kiadnak a közoktatásügyi bizottságnak.

Tel-ki Sándor gróf jegyző jelenti, hogy Rákossi Viktor a budapesti énekes kávéházak beszüntetése tárgyában,

Solymossy Ödön báró az utazóügynökökről szóló törvény szigoritása tárgyában óhajtanak interpellálni.

Következett a napirend.

Az ujoncprovizórium.

Münnich Aurél előadó rövid indokolás kiséretében elfogadásra ajánlja a javaslatot. (Helyeslés.)

Tóth János előadja, hogy miután meggyőződése szerint a közös hadsereg mai szervezetében csak kárára van a magyar nemzeti érdekeknek, annál kevésbé fogadja el a javaslatot, mert az önnálló magyar hadsereg hive (Tetszés a szélbalon.) És csakis a magyar hadsereg lehet erős, mert ezt tüzeli a nemzeti lelkesedés heve. Biztositja a kormányt arról, hogy mihelyt ez önnálló magyar hadsereg felállitása iránt terjeszt be javaslatot, a nemzet nem fog megtagadni semmi áldozatot. (Helyeslés a szélbalon.) Ujból felhozza azután ama régi érvet, hogy az ujoncjutalékot törvényesen, illetve alkotmányosan kell megállapitani és törvényerőre emelni, holott miután Ausztriában az alkotmányos rend meg van zavarva. A katonai törvényeket mind a két államban egyszerre kellene tárgyalni, hol ott ez most nem is történhetik meg. A megegyezés hiányát nem pótolhatja az osztrák 14 §, mert ez reánk nem mérvadó. Az is meggyőződése, hogy a mult esztendőben alkotmány ellenesen tartották fenn a véderő létszámot és hibáztatja, hogy ez évben is január elseje óta törvénytelen állapotban vagyunk a véderő dolgában, mert az ujonclétszámot még az előző évben kell megállapitani. A javaslatot mindezeknél fogva nem fogadja el, hanem határozati javaslatot nyujt be, a mely szerint miután az ujoncjutalék most alkotmányos uton meg nem állapitható, állapitsa meg a törvényhozás Ausztriától teljesen függetlenül és hivja fel a kormányt, hogy rövid időn belől nyujtson be törvényjavaslatot az önálló magyar hadsereg felállitása tárgyában. (Élénk helyeslés a szélbalon.)

Elnök az ülést felfüggeszti.

Szünet után

Molnár Jenő az Ugron frakció nevében utasitja vissza a javaslatot és elfogadja Tóth János határozati javaslatát.

Madarász József sajnálattal tapasztalja, hogy a közjogi ellenzék részéről csupán ketten szóltak fel, holott fontos javaslatról van szó. Tóth hat. javaslatát elfogadja, a javaslatot nem.

Elnök a vitát bezárja.

Fejérváry Géza báró honvédelmi miniszter kijelenti, hogy Tóth Jánosnak különben szép és érdekes közjogi fejtegetéseit tartja helyén valónak, mert itt csak a régi ujoncjavaslat meghosszabbitásáról van szó. A mi Ausztriát illeti, az ottani állapot törvényességét Ausztriában határozzák meg, mi abba bele nem avatkozhatunk. (Ellenmondás a szélbalon.) Furcsának találná mindenki nálunk, ha a mi alkotmányosságunkat odaát itélnék meg és abba odaát beleavatkoznának.

Tóth hibáztatja, hogy az ujoncjutalékot még a mult évben meg nem állapitották, de hiszen ez felesleges, mert a mig törvény nincs, addig nem ujoncozunk. Örök időkre való megállapitásáról szó sincs. Hiszen erről beszél az indokolás is — benne van!

Zichy Aladár: Semmi sincs benne!

Fejérváry miniszter: Semmi sincs benne, de a mi benne van, az igaz! (Általános, zajos derültség.) A mi a VIII. honvédkerület tisztikarának bizonyitékok nélkül való megvádoltatását illeti, azt hazafiatlan cselekedetnek tartja. (Nagy zaj.) Az ilyen üres megvádoltatás nem járja. A határozati javaslatot nem fogadja el. (Zajos éljenzés jobbról.) Hock kiáltások balról. Ujabb zajos éljenzés jobb felől.

Molnár Jenő kérdi ő reá, vagy a Budapesti Hirlap cikkére értette-e a miniszter a hazafiatlanságot.

Fejérváry: A lapra!

Molnár: Hát akkor miért nem inditott vizsgálatot a miniszter, a mikor a lap fentartotta vádját?

Fejérváry: A vizsgálat teljesen felesleges volt, mert a vádnak semmi, de semmi alapja sem volt. (Nagy zaj.) Az ujságok firkálhatnak a mit akarnak, ha bizonyitani nem tudnak, nem törődik velök!

Münnich előadó megjegyzései után a javaslatot általánosságban elfogadták.

Az ülés végén **Rákosi** Viktor terjesztette elő interpellációját a zengerájok, a német énekes kávéházak ügyében. Az interpelláció igy hangzott:

Interpelláció a belügyminiszter urhoz!

1. Van-e tudomása a belügyminiszter urnak arról, hogy a fővárosban rendőri engedélylyel mennyire felburjánzottak a német énekes kávéházak, melyek ugy müvészi, mint erkölcsi és nemzeti szempontból erős kifogás alá esnek?

2. Szándékozik-e a miniszter ur a főkapitánynak utasitást adni, hogy jövőre egyáltalán ne adjanak ilyen, a világ egyetlen városában meg nem türt zsánerü müvészetre engedélyt?

3 Szándékozik e intézkedni és mikép, hogy ezen germanizáló és erkölcsrontó fészkek záros határidő alatt, de végkép elpusztuljanak.

Rákosi Viktor lelkes hangu beszédben kéri, vonják meg a játszási engedélyt ezektől az énekes kávéházaktól. A beszédet a szélsőbalon nagy tetszéssel kisértek és a karzat zajosan megtapsolta.

Végül **Solymossy** László báró interpellált a vigéctörvény szigoritása érdekében.

Az ülés azután véget ért. Hétfőn folytatják az ujoncjavaslat tárgyalását.

Beruházások.

Budapest, január 18.

(**K. sz.**) Nehéz gazdasági viszonyaink közepette, és különösen iparunk sulyos helyzete mellett egyidő óta már rendes szokássá vált bizonyos oldalról, hogy panaszkodnak a kormány szükkeblüsége miatt, amelylyel szerintük nézi az állapotok elfajulását. Különösen Lukács László pénzügyminiszter ellen fordultak e panaszok, azzal vádolván őt, hogy az adók behajtásánál tulzott szigoruséggal jár el, nagyon is erősen dolgoztatja azt az ugy-

---

küvőre, a közel nászra, mely megdobogtatta szivét és kellemes nyugtalanságba hozta vérét.

Lajosházán egy kicsi, szőke asszony szállt a Csató kupéjába. Egy magas, barna arcu, hatalmas csontu férfi segitette fel a lépcsőn, a cókmókját, a kalapskatulyáit gyöngéden és ügyetlenül elhelyezte a hálóban, aztán lehajolt az asszonyhoz, ki gyermeknek látszott mellette és szerelmesen, tisztelettelteljesen kezet csókolt neki.

— Isten veled Idus, vigyázz magadra, légy jó. Aztán nem szabad lustálkodni: legalább kétszer egy héten irj.

— Mindennap irok, uracskám.

— Viseld jól magadat.

— Jó leszek.

A vonat megindult, de a szerelmes férfi azért megölelte, megcsókolta még egyszer a feleségét, csak azután ugrott le a vonatról. Csoda, hogy a lábát nem törte.

Az asszony fehér kendőjével egyideig még integetett urának az ablakból, aztán megfordult és Csatóra pillantott, ki elmerülve nézte a tájat a tulsó ablakon.

Csak ketten voltak a kupéban. Egyszerre csak megszólalt az asszony.

— Ejnye Csató? Maga az? Hát nem ismer már?

Csató elgondolkozott egy pillanatig.

— Kovács Ida?! Csakugyan!

Csató még pesti jogászkorában, a vidám, gondtalan kalandozások idejében ismerkedett meg Kovács Idával. Feltünően szőke és ennivalóan jókedvü teremtés volt. Amolyan felületes viszony fejlődött közöttük, a milyen ezer számra szövődik naponként ebben a léha nagy városban. Két fiatal szembe találkozik az utczán, a nap süt, a jó ásznak csinos bajuszkája van s a leánynak szép, selymes haja, egymásra mosolyognak, aztán megismerkednek valahol s esténkint szerelmes ostobaságokat mondanak egymásnak, néha egy-két csókot is váltanak, aztán elválnak, a nélkül, hogy könnyet is sirnának, hogy egy hullámot is hajtana a lelkük . . .

Ők is elváltak. Kovács Idába örülten beleszeretett egy vidéki szolgabiró, aki feljött Pestre lumpolni és fejfájás helyett egy boldogitó igent vitt haza a járásába. A szolgabirónak e végzetes kirándulása óta nem is látták egymást Ida, meg Csató.

Most, hogy igy összetalálkoztak a vasuton, kiváncsian és fürkésző szemmel nézték egymást.

— Mennyire megváltozott Ida! Megtelt az arcza, a szeme nézése is más. Azt hiszem, meg sem ismertem volna.

— Maga nem változott Csató. A férfiak nem változnak meg, ha megnősülnek. Ugy-e megnősült már?

— Még nem.

— Még nem. De meg fog nemsokása, ugy-e?

— Igen . . .

És itt egy vizsgálóbiró részletességével, a volt barátnő féltékeny aprólékos kiváncsiságával hallgatta ki Csatót. Hogyan ismerkedett meg a menyasszonyával, milyen a menyasszonya, a szeme, a haja, a foga milyen, szereti-e őt, várják-e nagyon az esküvőt? . . .

És ki tudná még mind a sok kérdést felsorolni?

Aztán szemrehányólag mondta:

— Lássa, lássa . . . Magából is férj lesz.

Csató mosolygott,

— Jóval később, mint a maga urából . . . Az ura még mindig olyan szerelmes, ugy-e?

— O az uram! Az a legderekabb ember a világen. Édes, aranyos férfi! Minden gondolata az enyém és nincs egyéb öröme, minthogy nekem örömöt okozzon. Sohase tudom meghalálni a sok jót, a mit velem tett és nem tudom annyira szeretni, a mennyire megérdemli.

. . . Mikor megérkeztek a fővárosba, az asszony mosolyogva fordult Csatóhoz?

— Meddig marad Pesten?

— Csak két napig.

— Csak, én itt maradok egy hétig fürdő miatt

Elgondolkozva mered maga elé és Csatónak szivébe markolt a hasonlatosság, melyet ez asszony és mátkájának arcza közt fölfedezett; nem az arcvonások hasonlatossága volt ez, inkább a kifejezés közössége: ugyanigy, ezzel a tekintettel, ezzel a félig nyilt ajakkal mereng maga elé a menyasszonya is.

— Remélem Csató — szól hirtelen felpillantva az asszony — meg fog látogatni. Az *Atlanti hotelbe* szállok.

Csató megigérte, de arra gondolt, hogy nem fogja meglátogatni.

. . . Annyi dolga akadt, annyit járt üzletről-üzletre, lótott-futott egész nap, hogy a vasuti találkozás ki is ment egészen a fejéből. És

nevezett »adóprés«-t, ellenben az állami fölöslegeket hiába heverteti, ahelyett, hogy jövedelmező s az anyagi helyzeten javitó befektetésekre szánná őket. Méltatlanabbul s kevesebb alapossággal, tájékozottsággal még aligha hangzottak el vádak, mint ezek. Csak egy pillantást kellene vetnie az »adóprés« miatt zugolódóknak azokba a kimutatásokba, amelyek a rossz anyagi helyzet miatt történt adóleirásokról és törlésekről szólnak, s nyomban belátnák, hogy olyan igazságos humanizmussal az adóbeszedések és kivetések körül már rég nem jártak el nálunk, mint a hogyan eljárnak épen mostanában. S csak egy pillantást kellene vetniök, akár a mult évi költségvetésbe, akár az ez évi költségelőirányzatba, hogy tanubizonyságot nyerjenek róla, mennyire igyekszik minden tárca képviselője beruházásokkal, s egyéb uton-módon odahatni, hogy az állam pénze ismét visszaszivárogjon azokba a csatornákba, a melyekből az államhoz eljut, s hogy ily módon a gazdasági helyzet javuljon künn az országban.

De a legujabb esemény, mely ugyancsak rácáfol a panaszkodókra, az, hogy ime most valóra váltja a kormány a tavaszszal tett igéretét és mindazon felül, a mi a költségvetésben már bentfoglaltatik, külön nagy beruházási kölcsönnel igyekszik lenditeni a megapadt közmunkákon, az ipari vállalkozásokon és ezáltal a gazdasági viszonyokon. A pénzügyi bizottságban a miniszter még csak hozzávetőleges képét adta ezeknek a munkálatoknak, kijelentvén, hogy leginkább vasuti épitkezések és különösen a közuti fahidaknak vashidakkal való kicserélése fog a programmban szerepelni. Másfelől azonban bővebb s eléggé megbizhatónak látszó részleteket jelentenek az uj beruházási kölcsönről. Igy azt, hogy a kölcsön összege igen tekintélyes lesz, mert legalább egyszáz millió koronát fog tenni, de vannak ennél még nagyobb becslések is, a legnagyobb kétszázmillió koronáról szól. Most kezdődnek a tárgyalások a kölcsönt megadó bankcsoportokkal, s e tárgyalások valószinüleg február folyamán fejeződnek be ugy, hogy márcziusban az uj beruházási kölcsönről szóló törvényjavaslatot már tárgyalhatja az országgyülés.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a kormány csak a tavaszszal nyujtott negyvenöt millió kormányi beruházási összeget a fővárosban mutatkozó gazdasági pangás enyhitésére, ugy sem hosszas késedelemmel, sem szükkeblüséggel nem vádolható e beruházási kölcsönakcióval szemben, a melynek az a megmérhetetlen előnye is meg van, hogy — az egyetlen, a hirekben szereplő budapesti dunai kikötő kivételével — a vidéken, az ország számos részében teljesitendő közmunkákra van szánva. De csak helyeselni lehet a kölcsönakczió időpontját abból a szempontból is, hogy ez az időpont a nemzetközi pénzpiacz mai helyzete s szimptomái szerint igen alkalmasnak mutatkozik; mert a viszonyok e tekintetben olyanok, hogy a kölcsön feltételeit a kormány a bankcsoporttal igen előnyösen állapitha ja meg. Erre az előnyös megállapodásra pedig még egy-két hónappal ezelőtt is alig volt kilátás.

Mint a kiszáradt, kiszikkadt talaj a jótékony, termékeny esőt, ugy várja a magyar gazdasági élet ezt az akczió, a munkát, a vállalkozást, a pénzt, mi e beruházási kölcsön nyomán jelentkezni fog. Kivánatos, hogy a tárgyalások a kölcsön felvételéről a munkálatok perfectuálásáig gyors tempóban, sima egymásutánban haladjanak és remélhető, hogy ez igy lesz. Igaz, hogy a kormány ez akciójáról egyszerre eldorádói állapotokat, felvirágzást, fényt és bőséget várni tulzás volna. Mindenesetre annyi hasznot lehet belőle remélni, hogy a sok helyen égető szükség ki lesz elégitve, hogy sok munkátalan munkáskéz foglalkozást fog találni — de nagyon üdvös volna, ha a kormány ez akciójából az örökké panaszkodók s vádaskodók is levonnák azt a nyilvánvaló tanulságot, hogy a gazdasági segités terén kormányunkat „szükkeblüség“-gel vádolni: szükkeblü és szük látókörü dolog.

———

Az abrudbányai mandátum átnyujtása.

— Távirati jelentés. —

(*Saját tudósitónktól*) Abrudbánya és Verespatak választókerületének küldöttsége ma nyujtotta át a kerület ujonnan megválasztott képviselőjének, Tisza Kálmánnak, a képviselői megbizólevelet.

A nagy küldöttségnek, a melyet *Ebergényi* Sándor volt országgyülési képviselő és *Molnár* Albert ev. ref. lelkész, választási elnök vezettek, tagjai voltak: Misky József, Seár Béla, Halenszky Károly, Mózes Mihály, Képes László, Dávid Samu, dr. Ligeti Lajos, Janó József, Vasi Gábor, Kis János, Chirilla Ignác, Salamon Sándor, Ötvös Márton, Seemann József, Biró Lajos, Kristó József, Gönczy Sándor, Dragán János, Imre Antal, Janky Kálmán, Tóth Kálmán, Bokanits György, Schmidt György, Moldován Gyula, Aáron Bálint, dr Debes, Benkel Károly, Dézsi Károly.

A küldöttség déli tizenkét órakor jelent meg Tisza Kálmán lakásán. Az ősz államférfiut a mikor a terembe lépett, a hol a küldöttség reá várakozott, harsány éljenzéssel fogadták, melynek csillapultával *Molnár* Albert választási elnök lelkes beszéddel aposztrofálta Abrudbánya képviselőjét. Kérem, ugymond, méltóztassék a megbizólevelet ép oly kegyesen, fogadni mint a milyen nagy lelkesedéssel a küldöttség hozta. Szép szavakkal tolmácsolta ezután a választók örömét a felett, hogy a gondviselés épen őket szemelte ki erre, hogy Tisza Kálmánt visszaadhassák a képviselőháznak, a melynek mindig büszkesége volt és lesz. (Lelkes éljenzés.) Boldogok vagyunk, — igy fejezi be beszédét — hogy mi, a kik a szabadelvüség zászlaját mindig hüségesen követtük, ezt a lobogót most egy vezérférfiunak nyujthatjuk át, hogy ezt tenen lobogtassa a király, a nemzet javára. (Lelkes éljenzész.)

Tisza Kálmán, a kinek hangján alig érzett meg a nemrégiben kiállott betegség, átvéve a mandátumot, igy felelt:

Nagyon köszönöm először is a hozzám intézett szivélyes szavakat. Köszönöm azu án lelkem mélyéből azon megbizólevelet, a melyet most átadtak; köszönöm, mint előttem nagybecsü bizalmuk je ét, de köszönöm azért is, mert nem tagadom, jól esik nekem, hogy ezen megbizólevél erejénél fogva visszatérhetek arra a térre, a melyen több, mint negyven évig müködtem (Lelkes éljenzés), bizony elég fáradsággal és munkával.

Különben végtelenül sajnálom, hogy egészségem nem csak azt nem engedte, hogy felszólitásuk vétele után megjelenjek a választókerületben, de még azt sem engedi, hogy most hosszabb fejtegetésekbe bocsátkozzam vagy legalább, hogy a mai napot Önökkel társalogva töltsem. De remélem Isten ől, hogy egészségem helyreáll és akkor kárpótolni fogom magamat, mert elmegyek t. választóimat meglátogatni otthonukba (Felkiáltások: Hozza Isten!) elmegyek, hogy személyesen szétnézve, szerezzek magamnak tudomást arról, hogy választókerületemnek mik volnának a valódi érdekei, hogy azután célszerübben szolgálhassam mindazon érdekeket, a melyek az általános, az országos érdekek keretébe beleférnek. (Élénk éljenzés.)

Engedjék meg, hogy ezen egy pár rövid szót befejezzem köszönetem nyilvánításával s azon kérelemmel, vegyék jó néven és közöljék küldőikkel is azon kivánságomat, hogy az Isten mindnyájukat, családjukkal együtt — a kiknek van — legjobb áldásával áldja meg. Engemet pedig tartsanak meg szives jóindulatukban. (Hosszantartó, lelkes éljenzés.)

A küldöttség ma délután Tisza Kálmán vendége volt a Hungária-szállóban.

———

csak harmadnap jutott eszébe a dolog, mikor kora délután a Kerepesi uton megszólitotta egy asszonyi hang:

— Legalább köszönjön, ha elmegy az ember mellett!

A szőke asszony volt.

— De most el nem engedem, mert különben hazautazik a nélkül, hogy beváltaná az igéretét.

És Csató kénytelen — kelletlen elkisérte az asszonyt.

. . . Egymás mellett ültek és Csató boszszankodva érezte, hogy nem tud miről beszélni az asszonynyal. Ő maga egy lányra gondol, ki messze ismét epedve várja hazatértét. Zavarban volt és izgatta ez a különös, tilos egyedüllét. Beszélni akart, hogy elüzze a némaságot, melyben láthatatlan, gonosz kaboldok inczelkedtek vele. De nem tudott miről beszélni s igy az asszony férjét hozta szóba. S az asszony elfogadta ezt a témát is és beszélt lassan, vontatottan, közbe-közbe szünetet tartva, mintha megfelelő szót keresne a gondolatainak. Hogy milyen szerelmes az a csontos, barna ember és milyen módnélkül féltékeny! Nem szabad az ablakon kinéznie és az utcán számon kéri tőle, hogy merre tekint és minden félórában megkérdezi, hogy mire gondolt? Ó, a nagy csacsi, nincs reá oka! Mert olyan nagyon szereti és megverné őt a jó Isten, ha gondolatban is védene az ura ellen.

— Szeretem — szólt és maga elé nézett, hosszu szünetet tartva.

Csató ránézett és a kifejezésre, mely az asszony arcán honolt, valami érthetetlen szomoruság fogta el. Egy másik arc jutott eszébe, a menyasszonya arca, a melyen gyakran látta e réveteg, szórakozott, merengő árnyalatot . . . s ez árnyalat, e könnyü felhő, mindig titokzatosnak tünt föl előtte és megmagyarázhatatlanul: szorongó, aggodalmas érzést keltett benne. Most ugyane kifejezést itt látja az asszony arcán, ki mellette ül, de világosabban, élesebben, megfejthetően és azt gondolja:

— Azt mondja, hogy szereti azt az embert . . . és látom az arcán, hogy hazudik! Ez az asszony hazudik!

És elfogja Csatót a férfi tompa dühe, a lenyügözött férfierő, a tehetetlen szomoruság dühe, a csapongó, az állhatatlan, a szórakozott, a felületes, a hazug asszonyi léleknek e megérzésében.

. . . S az asszony e pillanatban Csató kezére tette puha, meleg kezét s ez érintésre szemét lassan és bágyadtan lehunyta.

Aztán beszélni kezdett valami nevetséges semmiségről: hogy reggel egy kalapot vett és délben már nem tetszett, visszavitte . . . de azt is, a mit mondott, rövid lélegzettel, adakozva kissé, a szókötésben és mondat kapcsolásban összefüggés nélkül mondta.

Aztán elhallgatott egyszerre és feje a Csató vállára hanyatlott . . .

. . . Este Csató a vasuton ült és robogott haza Zácsaljára. Nem dagasztotta keblét diadalmas, vidám érzés, mint régen, könnyüvérü jogászkorába valami édes kaland után; — ellenben olyan aggodalmas mélabú volt szivében, mint a melyet nagy katasztrófák megsejtésében érez az ember és végtelenül szomoru volt, szomorubb, mintha őt csalták volna meg.

———

HIREK.

Naptár.

— Január 19. Vasárnap. —

Röm. kath.: E. 2. J. sz. n. — Prot.: E. 2. Babil. — Görög-orosz: jan. 6. F. Epighan. — Izr.: Schemoth 11.

Nap kél 7 ó. 26 pkor, nyugszik 4 ó. 23 pkor. — Hold kél d. u., nyugszik 2 ó. 28 p.

A „magyar" apáca-zárdák.

(Leleplezések a leánynevelés köréből.

Komjáthy Béla orsz. képviselő a kulturminiszteri tárcának a pénzügyi bizottságban való tárgyalásra alkalmával leleplezéseket tett a magyar leánynevelő apácazárdákról, valamint az ujonnan felállitott román leányiskolákról a következőket mondta:

A középfoku leánynevelésben aránytalanul nagy része van a felekezeteknek és pedig első sorban a katolikus apáca zárdáknak. A leánynevelés e zárdai jellegét hazafias és nemzeti szempontból aggodalmasnak tartja. Első sorban azért, mert az apácák igen tekintélyes része külföldi és a hogy meg is tanulják a magyar nyelvet, még sem lehetnek már eredetüknél fogva teljesen megbizhatók a leendő magyar honleányok neveltetésénél.

Polgári iskolai tanitónőképző-intézet csak egy van állami, ellenben felekezeti öt van, melyek mind apáca-zárdákkal kapcsolatosak. Ezek a zárdák az elemi tanitóképzés céljaira nincsenek kellően felszerelve; tanitóik is többnyire polgári képesitésü apácák, egyetemi kvalifikációjuk pedig nincs. Néhányban vannak férfi tanerők is alkalmazva, de szintén nem egyetemi kvalifikációval. Elemi iskolai tanitóképzőnk csak hat állami van, mig felekezetek tizenhetet tartanak fenn.

Egy van a reformátusoknak, egy a görögkeletinek és tizenöt a római katholikusoknak, amelyek mind apáca-zárdákkal kapcsolatosak. Ezekben az intézetekben többnyire megvan ugyan a polgári képesitése az apácáknak, azonban ezen kvalifikációt többnyire valamely felekezeti polgári képezdében szerzik meg.

Továbbá fentartanak az apácák nálunk öt *felső leánynépiskolát*, tiz polgári leányt iskolát és négy *felsőbb leányiskolát*. Annak bizonyságául, hogy kik tanitják a magyar lányokat, szemelvényül egyik apácazárdában működők neveil emliti fel:

Ezek:

Pfaffenzähler Emiliana
Zöchling Leonárda
Fidlovics Romana
Niesner Calafantia
Schorban Stefánia
Turobin Bernarda
Frank Michaela
Wolf Lihoria
Zeutzer Gertrud
Anselbauer Hiláriа
Maurel Evaldina.

Kérdés, vajjon magyar állampolgárokezek? Rámutatott a növelés kapcsán azon erőfeszitésekre is, melyeket a románok a polgári és felsőbb leányiskolák felállitásánál kifejtettek. Az utolsó évtizedben Nagy Szebenben, Aradon, Balázsfalván, Karánsebesen. Brassóban és Belényesen egymásután emelkedtek az internátusokkal egybekapcsolt román leányiskolák. Szükségesnek tartaná, ha több leányiskolát állitana az állam és igyekezne azokat ugy elhelyezni, hogy a még felállitandó vagy tervbe vett román leányiskolák ne találjanak mint hiánypótló intézetek kellő talajra.

Ezek után gróf Teleki Sándor szóvá tette a budapesti „Sacré coeur" intézet nevelési rendszerét, ahonnét — mint mondja — a kikerült leányok egy sajátságos nyelvzagyvalékot beszélnek, amelyben minden idegen van, csak magyar nincs.

Nagyon félő, hogy ez a rendszer talán még sem felel meg a magyar nemzeti érlekeknek?

—

* **Nagyvárad világitása.** Megemlékeztünk már arról a tanulmányutról, amelyre Bordé Ferenc adóügyi tanácsos, a világitási bizottság elnöke, Lovas Zsigmond tb. városi főmérnök és Károly Irén tanár, törvényhatósági bizottsági tag indultak, hogy azután tapasztalaikat idehaza érvényesitsék a világitási kérdés megoldásánál. A tanulmányuton Pozsony, Sopron, Sombathely és Temesvár városok világitásával ismerkedtek meg a város kiküldöttei, akik mindenütt lapos tájékozást szereztek maguknak. Hétfőn előreláthatólag már idehaza lesznek, mert a tanulmányutat csak egy hétre tervezték. Utjuk eredményére kivánesiak vagyunk és nagy elismerés lesz az osztályrészük, ha a viláeitás fontos és immár sürgős kérdését közelebb juttatták a megvalósuláshoz.

* **A király Széll Kálmánnál.** Bécsből táviratozzák nekünk: A király Ő felsége ma délután meglátogatta Széll Kálmán miniszterelnököt, a ki egy kiállott operáció következtében tudvalevőleg betegen fekszik. A király félóráig időzött a miniszterelnöknél, meleg hangon beszélgetett vele és annak az óhajtásának adott kifejezést, hogy a miniszterelnököt minél előbb teljesen felépülve lássa viszont.

A miniszterelnök állapota különben állandóan javul és rövid idő mulva nyoma sem lesz betegségének.

* **Pekár Gyula Nagyváradon.** Megirtuk már, hogy a szenzációsnak igérkező protestáns hangverseny egyik legérdekesebb száma Pekár Gyula orsz. képviselőnek, a kiváló irónak felolvasása lesz. Pekár Gyula, a kinek felolvasása iránt rendkivül nagy az érdeklődés és a kinek Nagyváradon szép ünnepeltetésben lesz része, a következő szeretetreméltó levélben igérte meg a rendezőség kérésére véglegesen lejövetelét:

Igen tisztelt uram!

Nagyon köszönöm szives levelüket, melyre fájdalom, elkésve csak most felelhetek, mert pár napig távol voltam. Örömest teszek eleget óhajuknak s a febr. 2-iki estélyen szivesen felolvasok. Nagy elfoglaltatásaim miatt e percben még nem mondhatom meg, mikor érkezem — annyit azonban előre is bevallok, hogy szeretnék mentül hosszasabban szives körökben időzni. A viszontlátásig szivből üdvözli önöket

kész hivők

Pekár Gyula.

* **Lemondás.** Nagy veszteség érte a „Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok"-ot. Buzgó pénztárosa: Lévay Zsigmond, a ki egyszersmind a háznagyi teendőket is végezte, egészségi állapotára és családi körülményeire való hivatkozással, tiszteletbeli állásáról lemondott. Lévay Zsigmond évek óta buzgalommal és ügyszeretettel munkálkodott a „Csarnok" érdekében, általános szeretetet és közbecsülést vivott ki magának, miért is lemondásának hirét őszinte sajnálattal vették nem csak a „Csarnok" tagjai, hanem a felső kereskedelmi iskola tanárai is. A „Csarnok" mindent el fog követni, hogy Lévayt lemondásának visszavonására birja, s mi is óhajtjuk, hogy az elnökség ebbeli fáradozása sikerrel járjon!

* **Hiányos szabályrendelet.** A vámkezelésnél felfedezett visszaélések miatt Rimler Károly főjegyző h. polgármester tudvalevőleg több vámalkalmazottat elbocsátott a város szolgálatából. Az elbocsájtott vámalkalmazottak közül azok, akiknek nyugdijjogosultságuk volt, nem nyugosznak bele a nyugdijbizottság határozatába, amely elbocsájtásuk után törülte őket a nyugdijasok sorából. Hárman, névszerint: Beczkay Arthur volt vámfelügyelő, Horváth János és Heperli József volt ellenőrök felebbeztek a határozat ellen a törvényhatósági bizottsághoz. Az indokolás mind a három felebbezésben egyforma. Tagadják, hogy nyugdijra való igényüket elvesztették volna, mert a szabályrendelet 25. szakasza szerint nyugdijigényüket csak akkor veszitik el, ha fegyelmi uton bocsájtják el őket a várostól. Végül nyugdijaztatásukat kérik valamennyien.

A felebbezéseket legközelebb a nyugdijbizottság veszi tárgyalás alá és utána a törvényhatósági bizottság. A közgyülés határozata minden bizonynyal elutasitó lesz, annál inkább, mert a felebbezésben felhozott indokok nem állanak meg. Igaz, hogy a vámalkalmazottakat fegyelmi eljárás nélkül bocsátották el a város szolgálatából, de az ideiglenes alkalmazottakat — ilyenek a vámszemélyzet is — a polgármester *még indokolás nélkül is elbocsáthatja*. A mostani elbocsátások nagyon is indokoltak voltak. A szabályrendelet annyiban hiányos, hogy az ideiglenes alkalmazottak nyugdijjogosultságáról világos rendelkezést nem tartalmaz. A nyugdijszabályzet módositása legközelebb tárgyalás alá kerül — és ekkor, többek között, a fönt emlitett hiányos rész kiigazitásáról is gondoskodni fog a város.

* **Pece és Aduna.** Moskovits József dr törvhatósági biz. tag legutóbb a pénzügyi bizottság ülésén szóvátette a Pece és Aduna patakok szabályozásának az ügyét, amely már régtől fogva huzódik. A szabályozás ügye jelenleg az alispáni hivatalnál van, illetőleg a kulturmérnöki hivatalnál amelynek a szakvéleményét kérték ki. A szakvélemény még mindig nem került el, ennélfogva a város felkéri a kulturmérnöki hivatal véleményét, hogy a sürgősségre való tekintettel mielőbb terjessze elé. A szabályozás ügye az alispáni hivatalhoz tartozik, de a város területén történő szabályozás költségeit a város fizeti. Mindenesetre kivánatos, hogy a szabályozás kérdése mielőbb dülőre jusson, mert a mostani állapotok majdnem tarthatatlanok.

* **Katolikus szabad liceum.** A nagyváradi katolikus szabad liceum holnap, vasárnap délelőtt 11 órakor tartandó előadásának müsora a következő:

1. „A régi magyar katholikus irodalom." Előadja: dr Kováts S. János.
2. „Az ibolya álma." Tompa Mihály költeménye. Zenéjét szerzette: Bátky Endre. Énekli: Krüger Jenő, zongorán kiséri Bátky Endre.
3. „Időszerütlenség a művészetben." Előadja: dr Némethy Gyula.
4. „Duett." Éneklik: Tutsek Ferencné és Klusatsek Margit urhölgyek.

* **Uj doktor.** Székely Andort, a nagyváradi fiatalság szimpatikus alakját ma avatták a budapesti egyetemen a jogtudományok doktorává.

* **A csongrádi mandátum.** Budapesti tudósitónk táviratozza: A Baross János dr csongrádi képviselő és Csemegi Antal választási elnök ellen beadott petició dolgában, melyet tegnap tárgyalt a kir. Kuria I választási tanácsa, ma délben hirdette ki Paiss Andor elnök a kuria végzését, melylyel *elrendelte* a bizonyitási eljárást, főkép a rendezett lakomákra nézve, melyekről kideritendő, hogy kik voltak meghiva, milyen pártállásuak voltak az illetők, hogy Baross János jelen volt-e a lakomákon vagy nem.

* **Lónyay gróf és a lapok.** A Sátor-Alja-Ujhelyben megjelenő „Felsőmagyarországi Hirlap" irja szóról-szóra a következőket:

„Gróf Lónyay Elemér ur a fővárosi napilapokban lecáfolta azt a hirt, hogy ő magyarországi birtokait el akarná adni, s kijelenti, hogy sem Stefánia hercegasszony ő fensége, sem ő nem szándékoznak külföldön letelepedni. Egyuttal kegyeskedik kijelenteni, hogy eszerint a birtokeladásról szóló hir hamis, mint az a lapok előbbi hireiről is *megállapitotta*.

A gróf ur szuverén felsőbbség hangján tartott „*megállapitására*" — annak előrebocsátásával, hogy mi nagyon kevés sulyt fektetünk arra, hogy mit méltóztatik a gróf urnak felölünk megállapitani, — megjegyezzük, hogy ez a „megállapitás" is valószinüleg téves, mert mi a gróf ur tisztelt személyével eddig nagyon keveset foglalkoztunk. Mi ugyanis leginkább olyan emberekkel szoktunk foglalkozni, akik közérdekü munkálkodással kitünnek, akik a közügyeknek valamit használnak. Ebből a szempontból még — sajnos — nem volt szerencsénk Lónyay gróf urról megemlékezhetni. Azt pedig, a mi által a gróf ur világhirüvé lett, a mi demokrata gondolkozásunk nem tartja érdemnek.

Kérjük tehát a gróf urat, hogy valamint mi nem megyünk az ő ablaka alá Gotterhaltét énekelni, ő se kegyeskedjék mi felölünk megállapitásokat eszközölni. Ha már mindenáron irni akar, inkább legyen szives megirni az utalványokat azokról az épületfákról, amiket a tüzkárosult bodrog olaszi-aknak még a nyáron megigért, de amiket még mindeddig elfelejtett kiutalni."

* **Hymen.** Mint lapunknak jelentik, M a r k o v i t s Károly belényesi szolgabiró, a minap tartotta eljegyzését a belényesi leányvilág egyik legbájosabb tagjával: K a f f k a Eugénia kisasszonnyal, K a f f k a Gyula ottani nagykereskedő előkelő müveltségü leányával.

* **Apró csillagok.** Megirtuk, hogy Nagyváradon *Apró csillagok* cimü szépirodalmi heti lap indult meg, a melynek az a programmja, hogy mindenkinek versét, novelláját közli, ha az előfizetés összege is me lékelve van hozzá. A cikk, a melyben az uj „szépirodalmi" lapot méltattük, erős feltünést keltett, mert az *Apró csillagok*-at nem igen ismerte a váradi közönség. Különösen nagy az érdeklődés az iránt, kik az uj lap szerkesztői és van-e valami közük az irodalomhoz, vagy a sajtóhoz. Válaszul számos kérdezősködésre és a *nagyváradi sajtó jó hirneve* érdekében megirjuk, hogy az uj lap emberei teljesen távol állanak a nagyváradi sajtótól, a nevük ujságiró körökben teljesen ismeretlen és — ha jól vagyunk értesülve, magánhivatalnokok.

* **Az ipartestület közgyülése.** A nagyváradi ipartestület 1902. évi rendes közgyülését, ma január hó 19-ik, esetleg, ha a testület tagjai összeségének legalább fele meg nem jelenne, akkor január 26-ik napján, bármelyik esetben délelőtt 9 rakor tartja meg a „tüzoltó" órtanya nagytermében. A közgyülés tárgysorozata a következő:

1. Az elöljáróság jelentése az 1901. évi müködéséről s a felmerült nevezetesebb mozzanatokról. 2. Az 1901-ik évi zárszámadás és vagyon mérleg. 3. Az 1901-ik évi pénztári számadások megvizsgálásáról szóló számvevői jelentés és a pénztárnoknak megadandó felmentvényre vonatkozó javaslat. 4. Az 1902-ik évre érvényesitendő költségelőirányzat. 5. A tanoncok megszökését korlátozó szabály elfogadása iránti javaslat. 6. A mesterek által, a segéd-munkásoknak nyujtandó munka előleg összegének szabályozása iránti javaslat. 7. Egy számvevő választása. 8. Oly inditványok tárgyalása, melyek az alapszabály 11. § a értelmében, 8 nappal a közgyülés előtt az elöljárósághoz beadva lettek.

* **Nyilatkozat.** N a g y Endre hirlapiró kollegánk, a budapesti sajtó kiváló tehetségü, szimpatikus tagja, a következő nyilatkozatot teszi közzé:

Alulirott Nagy Endre, hirlapiró, kijelentem, hogy a Szabadság 1900. évi április hó 15-én megjelent számának *Hétről-hétre* cimü cikkében P e t r a s s e v i c h Géza urnak *Magyarország és a zsidóság* cimü könyvét birálva, nevességem elragadott és a jogos kritika határát tullépve, Petrassevich urat személyében sulyosan megsértettem. Hibámat belátva, sértésemért Petrassevich Géza urtól bocsánatot kérek.

Budapest, 1902. január 18.

Nagy Endre.

* **Petőfi koponyája.** Bartók Lajoshoz, mint a Petőfi Társaság alelnökéhez, a következő tartalmu eredetileg német nyelven irt levél érkezett Konstonról dr. Müller körorvostól:

Szemtanuja voltam a segesvári szerencsétlen ütközetnek, melyet a Kokelvölgy északi részén emelkedő hegyoldalról, az erdő sürüjében rejtőzve, ugyszólván, közvetlen közelből szemléltem elejétől végig. Az öszszes eseményeket pontosan megfigyelhettem, mig alant a völgyben folyt a harc. Egyetlenegy osztrák katona sem vett részt a csatában, az egyedüli gróf Alberti őrnagyot kivéve, a ki az orosz vezérkarhoz volt beosztva s a kit ismertem. Lehetetlen tehát, hogy az osztrák hadseregnek valamelyik sebésze a segesvári csatatéren jelen lett volna s Petőfi fejét levágta volna. Ehez járult még az a körülmény is, hogy Petőfi azokban az izgalmas, harcias időkben nem örvendett még annak az általános nagy elismerésnek, mely utóbb csöndesebb időkben osztályrészévé lett. Ennélfogva akkor bizonyára senki sem érezte inditatva magát arra, hogy Petőfi fejét levágja, s mint becses ereklyét őrizze a késő utókor számára. Valószinü tehát, hogy a Petőfi koponya felfedezéséről szóló hir puszta mese, mely egy képzelő tehetséggel megáldott agy szüleménye.

* **Életre hozott tetszhalott** Debrecenből óriási feltünést keltő, szenzációs esetet jelent tudósitónk táviratа. A távirat szerint Debrecenben majdnem élve temettek el egy szerencsétlen fiatal asszonyt. A neve S z a b ó Sándorné. A fiatal polgárasszony hosszu betegség után tegnap látszólag meghalt. A halottat ravatalra helyezték és elhivták hozzá a halottkémet, ki ki is állitotta a bizonyitványt az asszony haláláról. A kezelő orvos azonban gyanusnak találta az esetet és bár a test *teljesen megmerevedett, órák hosszáig élesztette, dörzsölte* a testet. Fáradozásainak órák multával eredménye lett. A test merevsége megszünt és Szabóné nemsokára teljesen eszméletlethez jutott, *feléledt*. A gondos kezelés állapotát annyira javitotta, hogy felgyógyulására is van remény. A borzalmas eset óriási feltünést kelt Debrecenben.

* **Nagyvárad cimere** A nagyváradi „Dlső magyar müdomboritó és papir diszmügyár" egy beadványt intézett a városhoz, amelyben arra kér engedély, hogy gyártmányain védjegyül Nagyvárad cimerét használhassa. A kérelem fölött gondolkozóba esett a város, mert hasonló kérelmet még nem volt alkalma teljesiteni vagy megtagadni. A dologról valószinüleg a jogügyi bizottság is véleményt fog mondani.

* **Kisérletek-eredmények.** A meghülésből eredő csuz- és köszvényes fájdalmak legkinzóbb megbetegedésnek nevezhetők már azért is, mert olykor egész évtizedig tartó különféle gyógyitási kisérletek, söt hirneves gyógyfürdők használata is eredménytelen marad. Ezért mindenkinek fontos tudni, hogy létezik egy szer, melyről minden kétséget kizárólag be van igazolva, hogy még oly betegek igen sulyos baját is meggyógyitja, kik 10—15 év óta teljesen eredménytelenül keresték a gyógyitást, söt enyhülést sem tudtak találni. E szer a hirneves Zoltán-féle csuz-kenőcs, melyet Zoltán Béla budapesti gyógyszertárában (Sétatér-utca és Szabadság-tér sarok) készitenek s a melyről ugy a bel- mint a külföldi kórházakban tett kisérletek alapján igen előkelő orvos-tanárok, valamint sok ezer gyógyult elismerő irata bizonyitja, hogy e szer hatásban felülmulhatatlan.

* **A sajtó és az aradi közönség.** Igy farsang idején tömegesen érkeznek hozzánk a báli meghivók és fölülfizetésekről szóló kimutatások és mi azoknak tőlünk telhetőleg mindig készségesen helyet szoritunk. Hogy a lapok nem mindenütt ilyen előzékenyek a bálok és rendező bizottságok óhajával szemben, utalunk Arad példájára, ahol az egyik helyi lap ezt üzeni a közönségnek:

K. Arad. A báli meghivók közül csak azokat közöljük teljes szövegében, melyek lapunk nyomdájában az „Aradi Nyomda-Részvény Társaság"-nál készültek.

A másik helyi lap pedig ugyanazon napon igy szól a t. közönséghez:

Felülfizetések névsorait egyre hozzák pedig azokat — mint már két izben is kijelentettük — csakis megfelelő dijazások mellett közölhetjük. Az ujabban érkezett névsorok beküldőinek ismételten figyelmébe ajánljuk e körülményt s kérjük őket: sziveskedjenek előbb a kiadóhivatalban a dolog anyagi részét elintézni, azután készségesen teret engednünk a közlésre.

* **A hütlen feleség miatt.** F e k e t e Károly kabai napszámos ember nagyon szerette a feleségét, de az asszony sehogy se tudott megbarátkozni az urával. Pár héttel ezelőtt faképnél is hagyta Feketét a felesége, a mi az érzékeny embert annyira elkeseritette, hogy nagy bánatában egy rossz forgópisztolyból golyót röpitett a halántékába. Fekete az öngyilkossági kisérletet még négy nappal ezelőtt követte el, de a golyó nem oltotta ki az életét, csak sulyosan megsebesitette. Tegnap, péntek délelőtt bevitték a debreceni közkórházba, ahol nyomban ápolás alá vették, de sérülése olyan sulyos, hogy életben aligha marad, mivel a golyót szinte lehetlen a fejéből kivenni.

* **A süketek hallanak.** Az *„Illustrirte Welt"* folyóirat 27. száma Chiswick High Road No 626. London, W. egy bámulatos gyógymódot ir le a süketségnek és a fülzugásnak házilag való gyógykezelésére vonatkozólag — ugy, hogy a kezelésnek a legtöbb esetben biztos eredménye van. Ezen ujságszámot kivánatra bárkinek bérmentve megküldik, ha cimét az *„Illustrirte Welt"* cimü lap szerkesztőségének fenti cimre megküldi.

* **A Budapestre utazó közönség figyelmébe** ajánljuk a székesfőváros egyik legrégibb és elsőrangu szállodáját, az „Angol királynő" szállót (Deák Ferenc-utca), melynek tulajdonos — jutányos árengedményben részesiti vendégeit.

* **A Horgony-Pain-Expeller** igazi népszerü háziszerré lett, mely számos családban már több mint 32 év óta mindig készletben van. Hátfájás, csipőfájdalom, fejfájás, köszvény, csuznál stb.-nél a Horgony-Pain Expellerrel való dörzsölések mindig fájdalomcsillapitó hatást idéztek elő, sőt járványkórnál minő: a kolera és hányóhas-folytán az altestnek Pain Expeller való bedörzsölése mindig igen hasznosnak bizonyult. Ezen kitünő háziszer jó eredménnyel használtatott az influenza ellen is és 80 f, 1 k. 40 f. és 2 k ár a ma legtöbb gyógyszertárban kapható, de bevásárlás alkalmával mindig határozottan „Richter-féle Horgony Pain Expellert" vagy Richter-féle Horgony-Liniment" et tessék kérni és a „Horgony" védjegyre figyelni kell.

* **Zene estély.** Ma, vasárnap este a „Lloyd" kávéházban *Dula* Miklós teljes zenekara uj müsorral játszik.

Hymen.

Eljegyzések.

Berke Péter — Kuzsma Mária
Markó János — Takács Zsuzsánna.
Deczki Sándor — Kovács Margit.
Csillag Löb — Gelb Regi.
Herceg József — Biri Rozália.
Salamon Gyula — Klein Léni.
Karlovics József — Ruby Heléna.
Weiszman Csajem — Schvartz Nili.
Farkas Vilmos — Löwinger Rachel.
Dajka István — Jakobovits Blume.
Ifj. Pálfi József — Nagy Ágnes.
Bogyay Lajos — Pauler Katalin.
Dezső Sándor — Martonyosi Viktória.
Szebenyi József — Vigyikán Anna.
Balka József — Szakács Kornélia.
Sáfrány Imre — Sebestyén Terézia.
Mészáros József — Ványi Zsuzsánna.
Szabó Lajos — Kovács Ágnes.
Mocsár Lukács — Mocz Floare.
Vidikai Demeter — Takács Eszter.

Házasságok.

Féder Lajos izr szabósegéd, — Klein Hermina izr. háztart.
Ferenczik Pál gör. kat. káptalani őr — Takács Mária rom. kath. háztart.
Stammerger Bernát izr. szabósegéd — Schwartz Ida izr. háztart.
Kelemen Béla ev. ref. gazdász — Tháisz Erzébet róm. házi cseléd.
Schwartz Pinkász izr. szabósegéd — Kohn Fáni izr. varrónő.

Szinház.

Heti müsor.

Vasárnap: D. u. „Ocskay brigadéros" ifjusági előadás); este: „Csikós". (Szigligeti halálának évfordulója.)

— **Carmen.** Bizet felséges muzsikáját ujra hallottuk végre annyi sürgetés után. A Somogyi szerint *páratlan* nagyváradi közönség természetesen megtöltötte a szinházat a reprizre és sokat tapsolt S z é k e l y Irénnek, a mi hóditó szépségü csodás hangu, páratlan „Carmen"-ünknek, a kiről a darab mult évi első előadásakor himnuszokat irt a kritika. Az előadás egészében is jó volt: örvendetes üdülésnek a sok rossz előadás után. S z é k e l y Anna gyönyörüen énekelte Micaela szerepét, Pintér, Nyárai az ismert jók. Josét Perényi énekelte tisztességes sikerrel. A zenekar és a kórus jól egészitette ki a hatást.

— **Heti müsort** a szinház igazgatósága nem adott ki. Ez nemcsak sértő, hanem ostoba negligálása is a közönségnek, a mely természetesen igy nem megy a szinházba, de a mely igy nem ismerheti el a szubvenció kevés jogosultságát sem. A müsor rejtelmeiből annyit sikerült csak megtudnunk, hogy vasárnap délután a „Ocskay brigadéros"-t, este a „Csikós"-t játszák.

Müvészet.

— **Hangverseny a Szacsvay-szobor javára.** Többször irtunk már arról a hangversenyről, amely holnap, vasárnap délután négy órakor lesz a „Kereskedelmi Csarnok" nagytermében a Szacsvay-szobor javára. A szép sikerünek igérkező hangverseny programmja némiképen változott. Első száma szavalat lesz. Azután Székely Anna, a szinház kitünő tagja énekel egy áriát a „Büvös vadász"-ból. Azután Kürthy Margit szavalja a „Gyermek siralma" cimü költeményt, Aczél Henrik, a jeles festőművész tart érdekes szabad előadást és végül a bájos Lányi Edith énekel egy dalt a „Kis szökevény" ből. Adorján Emil dr és Biró Lajos felolvasása elmarad.

LEGUJABB.

— Távirati és telefon jelentések. —

Udvari bál.

Bécs, január 18. (Saját tudósitónktól.) Fényes udvari bál volt ma a Hofburgban. A bálon jelen volt a király és az összes főhercegnők.

A hármas szövetség.

Berlin, január 18. (Saját tudósitónktól.) Lanza tábornok itteni olasz nagykövetet hirtelen Rómába szólitották. A *Szabadság* tudósitójának biztos értesülése szerint a nagykövet utazása összefüggésben van a hármasszövetség megujitásával. Igazolja ezt az is, hogy a nagykövet Rómában tegnap hosszasan tárgyalt Prinetti külügyminiszterrel és Zanardelli miniszterelnökkel.

Német herceg Triesztben.

Triesztt, január 18. (Saját tudósitónktól,) A Villa Neckérben adott ebéd után Adalbert herceg a községi szinház diszelőadására hajtatott, a hová a Lohengrin első felvonása után fél 10 órakor érkezett. Megjelenésekor a helytartó, a podeszta, a német főkonzul és a szinház igazgatója fogadta. A második felvonás után a herceg a szomszéd szalonba ment, a hol cerclet tartott és a helytartót, a podesztát, a német főkonzult és a hajórajparancsnokot, valamint mindegyiknek feleségét fogadta. A szinház előtt nagy néptömeg várta a herceget, a mely ott maradt az előadás végéig vagyis fél 12 óráig. Este a német kolónia sörestélyt rendezett a Charlotte altisztjei és a legénység számára. A vendégeket Meier igazgató üdvözölte, a ki lelkes pohárköszöntőt mondott Ferenc József királyra. Klink kereskedő a német császárt köszöntötte fel. A pohárköszöntők sorát egy német altisztnek Németország és Ausztria-Magyarország fegyverbarátságára mondott pohárköszöntője fejezte be.

Az Ullmann—Vas ügy.

Budapest, január 18. (Saját tudósitónktól.) Az ismert Ullmann—Vas ügyben ujabb fordulat történt. Az ügy tudvalevőleg abból keletkezett, hogy Vas Ferenc a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatója Gajári Odön és Egyedi Artur által elégtételt kéretett dr Ullmann Páltól, a ki róla sértő módon nyilatkozott. Ullmann dr az elégtételadást megtagadta, a mit Gajári és Egyedi nyilt levélben hoztak megbizójuk tudomására. Ullmann Pál dr nyilatkozatban védekezett. Gajári és Egyedi ma szintén nyilatkozatot adnak ki, a melyben Ullmann dr védekezését visszautasitják és kijelentik, hogy bizonyosan tudják, hogy Ullmann dr Vas igazgatóról hazug hirt terjesztett. Minthogy az elégtételadást ennek ellenére megtagadta, fenntartják róla való véleményüket.

Az affér nagy feltünést kelt.

Földrengés Fiumében.

Fiume, január 18. (Saját tudósitónktól.) Ma este itt északkelet ről délnyugatra tartó heves földrengést éreztek. A földrengés kárt nem okozott, de nagy rémületet keltett.

Verengzés a tagositás miatt.

Marosvasárhely, január 18. (Saját tudósitónktól.) A tagositás kivitelével megbizott bizottság egy tagját a közeli Alsó-Idacs községben a felizgatott néptömeg megtámadta. A csendőrök kénytelenek voltak *ismételten tüzelni a felizgatott tömegre. Tiz ember meghalt, számosan megsebesültek.*

Összedőlt ház.

Bajs, január 18 (Saját tudósitónktól.) A közeli Rigyicán óriási szerencsétlenség történt. Egy ház összedőlt és számos embert maga alá temetett. Eddig egy halottat és több sebesültet huztak ki a romok alá.

A brüxi bányakatasztrófa.

Brüx, január 18. (Saját tudósitónktól.) A Jupiter-aknában tegnap óta nevezetesebb dolog nem történt. Az elgátolás és a mentés munkája nagyon lassan halad, mert a legnagyobb óvatossággal kell eljárni. Eddig ujabb holttestet nem találtak. A vizállás a Jupiter aknában tegnap óta változatlan. A horpadásokban a viz a szakadatlan szivattyuzás daczára az éjjel 90 centiméternyivel emelkedett, mert a Biala folyó több helyen kilépett medréből és elöntötte a környéket. A felszini elgátolást nagyon megnehezíti és késlelteti a nedves, rossz idő.

MULATSÁG.

— **Tisztviselők bálja.** A nagyváradi tisztviselők otthona folyó évi február hó 1 re tervezett nagyszabásu hangversenye helyett ugyancsak e napon a Sas szálloda összes termeiben fényes táncestélyt rendez s arra a meghivókat a mai napon ki is bocsátotta. A hangverseny, a melyre minden előkészület meg volt téve, nagy sikert igért, de mivel ugyancsak február hó 2-ára a protestáns hangverseny is ki volt tüzve, nehogy e nemes célu hangverseny sikere kockáztassék, a tisztviselők otthona a hangverseny rendezését ez idő szerint elejtette. A hangversenynek ez elhalasztásával nem csak különös elismerésre méltó figyelmet tanusitottak a tisztviselők, hanem, ha az lehetséges, még fokozottabb érdemeket szereztek arra, hogy táncestélyük a farsang egyik legnagyobb sikerü mulatsága legyen.

— **Szanatórium bál.** A nagyváradi nyomdászok február 9-én bált rendeznek a Zöldfában. Derék nyomdászainkat szép, nemes cél iránt való lelkesedés vezette a mulatság rendezésére. Az ólombetük világának munkásai, nehéz, nagyon nehéz, testet-ölő dolgot végeznek. Az ólom párái igen sokat idő előtt beteggé tesznek közülök. Beteg társaik iránti szeretet vezette az ország nyomdászait arra a gondolatra, hogy szanatoriumot állitsanak föl a betegségben szenvedő nyomdászok részére. Ennek a szanatoriumnak a javára rendezik február kilencediki mulatságukat a nagyváradi nyomdászok s mi hiszszük, hogy a közönség mindenképen hozzá fog járulni a derék emberek fáradozásához s ugy anyagilag, mint erkölcsileg pártfogásába veszi azt a mulatságot, amelynek nemes, emberbaráti célját ismertettük. A nyomdászoknak erre a mulatságra szóló meghivóját már a napokban szétküldi a rendezőség, amely fáradhatatlanul buzgólkodik a siker érdekében.

Közönség köre.*)

Nyilt válasz Borsos urnak.

Szabad e egy szép nőt megcsókolni, ha azt a sötét lépcsőházban lekisértük? Ezt a kérdést nevezi Borsos ur társadalmi problémának! Azt az irodalmi fércelményt pedig, a melyet két felvonásra osztva, a *február 2 án, a Fekete Sasban* tartandó *nagy művészhangverseny* rendezőségéhez *a hangverseny jegyeinek elárusitására jogositott Berger* Sámuel *könyvkereskedő* ur utján eljuttatott, nevezni merészelt „bluetté" nek. Hát akár bluette, akár nem: azt a társadalmi kérdést Borsos ur nem oldta meg. Mert az csak nem megoldás, hogy Borsos ur szerint azt a szép nőt nem szabad megcsókolni, főleg pedig akkor nem, ha leány és pedig azért nem, mert ez visszaélés a helyzettel és a lovagiasságunk alá menekültnek bizalmával. Ilyen szemenszedett ostobaságot nem olvastunk ama Xerxes király esete óta, a ki megkorbácsolta a tengert, mely elnyelte az ő hadihajóit. Aki ilyen tévtanoknak hódol, az nem érdemel egyebet, minthogy nyeritsen, vagy mint Diana ügyetlen Acteonja, szarvassá változzék, a minek bekövetkezése különben átvitt értelemben az ily nagymérvü mulyaság következésképe előbb-utóbb be is szokott következni. Addig is az egész n. é. közönség természetesnek fogja találni, hogy a *febr. 2-án a Fekete Sasban tartandó nagy művész hangverseny* rendezősége számot vetve az ez alkalommal összesereglő nagy közönség szellemi szinvonalával, Borsos ur müvét előadatni nem fogja. Sokat, sőt mindent megbocsáthat egy jótékony és nemes célokért lelkesülő közönség, de ily erkölcsdühtani bluette kirohanást bizonynyal határozott boer erélylyel utasitana vissza. Szerintünk egy szép nőnek adott helyzetekben megcsókolása a legtisztább hódolat és legfensségesebb természet imádás kifejezése, a szóban forgó *nagy művész hangverseny müsora pedig több, mint teljessé vált a „Tarka szinpad" megalkotásával* amely ugyan nem bluette, nem is két felvonásos, hanem *érdekesen váltakozó szereplése leend a legkiválóbb iró és művész erőknek.* A közönség holtra fogja magát kacagni ezen a farsangi, de mindvégig izléses bohóságon, mig a Borsos ur „bluette" ján holtra siruánk magunkat mindnyájan. Ne keresse tehát Borsos ur azt a „bluettet", hanem jöjjön el a hangversenyre egész tisztelt uri családjával és hagyja azt a szegény két felvonást békében meghalni azzal a jóleső érzéssel, hogy mindnyájunk számára van feltámadás, de ennek a „bluette"-nek nincsen.

Tisztelettel vagyunk a rendezőség helyett

R. V.

*) Ezért a rovatért egyáltalában nem válla felelősséget a Szerkesztő.

KÖZGAZDASAG.

Az ipartestület ülése.

Az ipartestület elöljárósága f. hó 16-án csütörtökön tartotta meg rendes havi ülését. Az iparhatóság részéről jelen volt Gerő Ármin főkapitány iparhatósági biztos. Az elöljáróság részéről, Bertsey György elnök, Andriska Károly, Milibák József alelnökök, Bodnár János, ifj. Cser János, Czeglédi Jeremiás, Hann Lajos, Hegedüs József, Kiss Károly, Lévai Márton, Mihálovits János, Spetkó József, Széles Lajos, Szücs Ferenc, Tarsoly Ferenc, Tátray Sándor, Vlád Ágoston, Voszka Ferenc, Weisz Károly és Zsirkay Károly elöljárók, Ujváry Vilmos, Tárnoki László póttagok, Iványi István, Peller Ferenc, Stagl Kálmán számvevők, Jankovich János ipartestületi főjegyző.

Az elnöki jelentés felolvasása után a december havi pénztári jelentést terjesztették elő, mely szerint a bevétel 679 korona 90 fillér, a november havi maradvány 2885 korona, összesen